

АКТИВІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Кучмій І.Г.

Науковий керівник: к.е.н., доцент Чернопищук Т.І.

У статті розглянуто роль та місце інвестиційної діяльності в системі управління підприємством. Наведено важливість впливу інвестиційних процесів на розвиток прибутковості в аграрному секторі і напрямки їх активізації.

Вступ. У сучасних умовах інвестиції виступають найважливішим засобом забезпечення умов виходу з економічної кризи, структурних зрушень у сільському господарстві. Активізація інвестиційних процесів у сільському господарстві сприяє збільшенню масштабів впровадження у виробництво новітніх досягнень науково-технічного прогресу, а у підсумку – підвищенню продуктивності використання виробничих ресурсів, зростанню прибутків сільськогосподарських товаровиробників та підвищенню конкурентоспроможності галузі.

Мета статті - дослідити інвестиційні процеси у сільському господарстві, визначити заходи щодо їх активізації та підвищення ефективності використання.

Постановка проблеми. Інвестиції у сільське господарство є основою відтворення виробничого потенціалу галузі. Уповільнення інвестиційних процесів – одна з головних причин низької ефективності господарської діяльності товаровиробників, що має місце у аграрній сфері. Проблема залучення коштів і створення інституційного підґрунтя для забезпечення розвитку сільського господарства за ринкових умов господарювання займалася велика когорта економістів: В.Я. Амбросов, В.П.Горьовий, С.І. Дем'яненко, Ю.О. Лупенко, О.М. Могильний, О.В. Олійник, П.Т.Саблук, В.В.Юрчишин та інші. Проте аналіз економічної літератури та інвестиційної діяльності підприємств свідчить, що проблема ще не знайшла достатнього теоретичного обґрунтування та практичного вирішення, багато аспектів, пов'язаних з обґрунтуванням активізації інвестиційної діяльності як фактора розвитку сільського господарства залишаються поза увагою.

Основні результати досліджень. Визначальним фактором що забезпечує ефективне формування доходів підприємств є активізація інвестиційної діяльності, як шлях до простого і розширеного відтворення матеріально-технічної бази сільськогосподарського виробництва.

Термін „інвестиції“ походить з латинської мови, що означає вкладати. Відповідно до діючого законодавства інвестиції трактуються як усі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької й інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток або досягається соціальний ефект. [1] Загалом термін „інвестиції“ є дуже широким за значенням і тлумаченням вітчизняними дослідниками теж є не однобічними. Так, класик світової української економічної науки М.І.Туган-Барановський під інвестиціями розумів „розміщення капіталу“, підкреслюючи дві сторони інвестицій: акумуляцію ресурсів і нагромадження доходу, з одного боку, та використання ресурсів і метою приросту капітального майна – з іншого. [2, с.9] Значна частина науковців (зокрема І.О. Бланк) під інвестиціями розуміють довгострокові вкладення з метою створення нових і модернізації діючих фондів підприємств, освоєння нових технологій та видів техніки, що забезпечують збільшення прибутків. Але інвестування капіталу можливе й у такі фінансові інструменти, як цінні папери (облігації, акції тощо). Тому, до визначення категорії прийнятним є теоретичний підхід А.Г.Бидика, який розглядає інвестиції як з фінансової, так і з економічної позицій. З погляду фінансового менеджменту інвестиції – це всі активи, вкладені в господарську діяльність з метою одержання доходу. З економічного ж погляду це витрати на створення, розширення, реконструкцію і технічне переозброєння основного капіталу, а також пов'язані з цим зміни оборотного капіталу, що залежить від витрат на основний капітал. По суті інвестиції – це вкладання капіталу з метою його збільшення в майбутньому.

У сучасних економічних умовах, що складаються в Україні, інвестиції у розвиток сільського господарства є незначними, незважаючи на їх щорічне зростання (табл.1). [3, с.59]

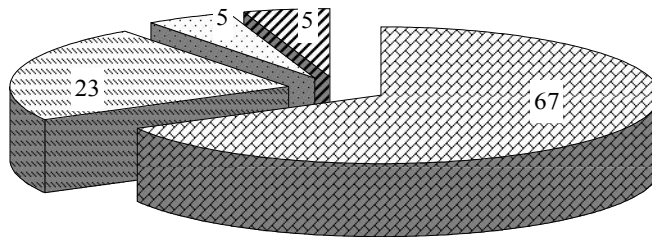
Таблиця 1

Обсяги інвестицій у економіку України, 2001-2007 рр.

Показники	2001р.	2002р.	2003р.	2004р.	2005р.	2006р.	2007р.
Інвестиції у основний капітал, млрд. грн. - усього	32573	37178	51011	75714	93096	125254	188486
У т.ч. сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги, млрд. грн.	1552	1854	2054	3278	4905	7190	9338
Темпи росту інвестицій у основний капітал,%	-	114	137	148	123	134	150
Темпи росту інвестицій у сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги,%	-	119	111	159	150	146	130
Питома вага інвестицій у сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги у загальному їх обсязі,%	4,76	4,99	4,03	4,33	5,27	5,74	4,95

Нарощування інвестиційних процесів відбувається на фоні загальноекономічного зростання в країні, зокрема збільшення обсягів валового внутрішнього продукту та виробництва практично в усіх сферах економічної діяльності, розширення зовнішньоекономічної діяльності, зростання доходів населення тощо. Важливу роль, як зазначають у своїх дослідженнях Ю.О.Лупенко та Є.І.Лупенко, у цьому відіграли і трансформаційні процеси в сільському господарстві, в результаті галузь стала привабливішою для приватних інвестицій, подолання хронічної збитковості сільськогосподарських підприємств, зростання попиту на сільськогосподарську продукцію в Україні та світі. [3, с.59]

Галузева структура інвестицій у основний капітал свідчить про пріоритетність рослинництва. Осяг інвестицій у цю галузь у 2007 році становив 6,3 млрд. грн., що становить 67% загального обсягу інвестицій в основний капітал сільського господарства, тоді як у тваринництво було інвестовано лише 23%. Решта інвестицій (10%) складають інвестиції у сферу пов'язаних з сільським господарством послуг та змішане сільське господарство (рис. 1). [3, с.60]

□ рослинництво 67 % □ тваринництво 23 % □ змішане сільське господарство 5% □ інші 5%

Рис. 1. Галузева структура інвестицій в основний капітал у сільському господарстві, мисливстві та пов'язаних з ними послугами

Переважну частку інвестицій ставлять витрати на придбання машин, обладнання, інструменту та інвентарю. Загалом у 2007 році ці витрати склали 75,8% усіх інвестицій у сільське господарство, а у рослинництві – 85,2%. У будівлі сільськогосподарського призначення інвестовано 1,8 млрд. грн., що становить 19,4% усіх інвестицій у цієї сфери. [3, с.60]

Майже 73% інвестованого у сільське господарство капіталу було спрямовано у технічне переоснащення та реконструкцію діючих будівель, споруд та інших основних засобів, тоді як у нове будівництво було використано 25% інвестицій сільського господарства. [3, с.60]

Відповідно основним напрямом інвестування сільського господарства є оновлення і нарощування його технічної бази. Це свідчить що основу інвестиційної діяльності у аграрній сфері складає реальне інвестування. Для більшості сільськогосподарських підприємств такий вид інвестування в сучасних умовах - єдиний напрямок інвестиційної діяльності. Здійснення реальних інвестицій характеризується рядом особливостей, найбільш значимі, як виділяють у своїх дослідженнях О.М. Ромашко та В.В.Сопко, є:

- ⇒ реальне інвестування є головною формою реалізації стратегії економічного розвитку підприємства;
- ⇒ реальне інвестування тісно взаємопов'язане з операційною діяльністю підприємства;
- ⇒ реальні інвестиції забезпечують, як правило, більш високий рівень рентабельності порівняно з фінансовими інвестиціями;
- ⇒ реалізовані реальні інвестиції забезпечують підприємству стійкий чистий грошовий потік;
- ⇒ реальні інвестиції піддаються високому рівню ризику морального старіння;
- ⇒ реальні інвестиції мають високий ступінь протиінфляційного захисту;
- ⇒ реальні інвестиції є найменш ліквідними. [4, с.110]

За цих обставин одним з основних заходів, що сприятиме підвищенню доходності сільськогосподарських підприємств є вдосконалення управління реальними інвестиціями в системі інвестиційної діяльності сільськогосподарських товаровиробників.

Вивчення та аналіз фінансового стану забезпечення інвестиційної діяльності підприємств України свідчить про те, що найбільша частка у фінансуванні інвестицій в основний капітал сільськогосподарських товаровиробників припадає на самофінансування, а найменша – на державне фінансування. Користуючись статистичними даними, можна зробити висновок, що приблизно на 80% джерелом інвестицій є власні кошти підприємства. Відповідно основним же джерелом формування інвестицій у сільськогосподарських підприємствах є валовий та чистий дохід, прибуток підприємства від основної діяльності. Якщо ж розглядати самофінансування як одне із джерел забезпечення фінансовими ресурсами, то воно визначається через розподіл чистого прибутку, що вкладається як в операційну так і в інвестиційну діяльність.

На жаль, інвестиційна активність у сільському господарстві залишається низькою. Це зумовлено насамперед специфікою сільського господарства: сезонність виробництва, тривалість періоду обігу капіталу, велика залежність від ґрунтових і погодних умов Недосконаліми для активізації інвестиційної діяльності у

вітчизняному сільському господарстві є фінансові важелі, а саме недосконалість міжгалузевих відносин та нееквівалентний товарообмін у економіці держави, неоднакові „правила гри“ для учасників фінансового ринку, надмірно великий податковий тиск на сільськогосподарських товаровиробників, невідповідність кадрового потенціалу села вимогам ринку, недосконалість правових та законодавчих основ інвестиційної діяльності.

Активізації інвестиційних процесів у сільському господарстві, як зазначає П.Т.Саблук, сприятиме створення дієвого механізму інвестиційного забезпечення аграрного сектору, який має охопити механізм залучення інвестицій, державні та регіональні механізми інвестиційної діяльності (прямі державні інвестиції та регулювання інвестиційної діяльності), механізм сприяння інвестиціям агрохолдингів та механізм сприяння інвестиціям населення (рис.2).

Рис.2. Механізми інвестиційного забезпечення аграрного виробництва

Активізація інвестиційної діяльності у сільському господарстві та успішний розвиток галузі можливий лише за умови повноцінної діяльності всієї сукупності взаємопов'язаних економічних механізмів. Відсутність або неналежне функціонування хоча б однієї ланки в механізмі руху господарської системи супроводжується негативними макроекономічними змінами, деформаціями у побудові виробничих відносин, продуктивних сил тощо.

Для пріоритетних напрямів інвестування в аграрний сектор насамперед слід віднести: технічне переозброєння та реконструкцію діючих підприємств, вкладення в охорону навколишнього природного середовища, активізацію науково-технічних розробок та їхнє впровадження у практичну діяльність підприємств, зміцнення виробничої і соціальної інфраструктури підприємств.

Висновки. Інвестиційна діяльність в аграрному секторі України здійснюється за останні роки уповільненими темпами. Інвестиції у розвиток сільськогосподарських підприємств поки що по суті, є мізерними і не відповідають реальній потребі в них. Вдосконалення економічних важелів регулювання інвестиційними процесами сприятиме не лише розширеному відтворенню основного капіталу сільськогосподарських підприємств, а і розвитку галузі.

Література

1. Закон України „Про інвестиційну діяльність“// Відомості Верховної Ради України. – 1991. - № 47. – ст. 646.
2. Жарун О.В. Значення класифікації інвестицій для найбільш вдалого капіталовкладення//Інвестиції: практика та досвід. – 2009. - №1. – С.9 – 11.
3. Ю.О Лупенко, Є.І. Лупенко. Інвестування розвитку сільського господарства// Економіка АПК. – 2007. -№2. –

С.3-10.

4. О.М. Ромашко, В.В.Сопко Роль інвестиційної діяльності у формуванні прибутку підприємства // Актуальні проблеми економіки. – 2008. -№12. – С.107-112.
5. П.Т.Саблук. Економічний механізм АПК у ринковій системі господарювання // Економіка АПК. – 2008. -№12. – с.59-62.

НАСЛІДКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ СОТ

Кучмії І.Г.

Науковий керівник: к. с.-г.н., доцент Фіщук Н.Ю.

Висвітлено ситуацію в аграрному секторі в умовах членства України у Світовій організації торгівлі. Розглянуто галузеві зміни та їх тенденції.

Вступ. Ефективне функціонування агропромислового комплексу України має велике значення для економіки країни та повинно бути виведене на світовий рівень розвитку, що передбачає, в першу чергу, прибуткову діяльність сільськогосподарських підприємств, які стали повноправними суб'єктами господарювання. Однак не кожне сільськогосподарське підприємство працює рентабельно і прибутково. Такий стан речей має викликати занепокоєння, тому що умовах ринкової економіки зазначені підприємства повинні працювати з найменшими економічними витратами.

Вступ України у СОТ насамперед дає можливість реалізувати принцип справедливої конкуренції на ринках сільськогосподарської продукції. Відповідно до цього принципу заходи державної підтримки сільського господарства, а також заходи, спрямовані на захист внутрішнього аграрного ринку, мають скорочуватися.

Мета статті - проаналізувати позитивні і негативні наслідки для розвитку сільського господарства в результаті приєднання України до Світової організації торгівлі.

Постановка проблеми. Сьогодні практично всі країни світу постали перед серйозним викликом: як уникнути економічного спаду й зберегти активний темп розвитку в умовах нестабільно на фінансових і продовольчих ринках. За даними продовольчої комісії Організації Об'єднаних Націй (ФАО) за останні 50 років світові ціни на основні продукти харчування досягли винятково високого рівня, причому за два місяці 2009 року зростання цін на продовольчі товари було особливо стрімким. З одного боку, це стимул для розвитку аграрного сектора, з іншого — серйозний виклик, зазначає Б. К. Супіханов [1, с. 138].

Це вимагає значного посилення роботи щодо аналізу і моніторингу аграрних ринків.

Зрозуміло, що участь України в процесі лібералізації міжнародної торгівлі, а саме це є парадигмою діяльності Світової Організації Торгівлі, стимулюватиме розвиток конкуренції між національними та іноземними виробниками сільськогосподарської продукції, а це вимагає постійних зусиль, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності на національного аграрного сектору. При цьому дуже важливо, що саме мають робити самі виробники, а що держава.

Основні результати досліджень. 16 травня 2008 року набрав чинності ратифікований Верховною Радою 10 квітня п.р. Протокол про приєднання України до Марракеської Угоди про створення Світової організації торгівлі і Україна стала повноправним 152-м членом цієї організації. Якщо раніше дискусії точились навколо можливих наслідків вступу для економіки країни в цілому та окремих секторів, то сьогодні перед Україною постав стратегічний виклик, як ефективно скористатись тими можливостями, що надає членство в СОТ країні.

В той же час, вже починаючи з другого кварталу 2008 року тенденція зростання цін на світовому ринку продовольства змінилась на протилежну, а ціни на багато видів аграрної продукції знизились за час, що минув, на 30—50% і навіть більше.

У 2008 році державою було здійснено цілий ряд важливих і вагомих заходів щодо підтримки розвитку агропромислового комплексу, зокрема:

- збільшення видатків державного бюджету порівняно з 2007 роком в 1,7 раза, або на 6,8 млрд. гривень. До речі, видатки державного бюджету на розвиток АПК в 2009 р. складають лише 46,4% до рівня 2008р.

- зростання асигнувань на здешевлення вартості кредитів, спрямованих в АПК, що дало можливість залучити 13,8 млрд. грн. кредитів, або майже в 1,4 рази більше ніж торік;

- збільшення видатків на забезпечення інтервенцій Аграрним фондом на 2 млрд. гривень та інші заходи.

Це дозволило за 9 місяців нинішнього року забезпечити зростання обсягу виробництва валової продукції в усіх категоріях господарств проти відповідного періоду минулого року на 15,1%, в тому числі у сільськогосподарських підприємствах — на 35%, господарствах населення — на 4%.

Збільшення виробництва відбулося в 21 регіоні, серед яких агроформування Миколаївської (72,0%), Одеської (66,4%), Херсонської (49,9%). Кіровоградської (41,9%), Черкаської (31,7%), Запорізької (24,4%), Вінницької (13,8%) областей і АР Крим (22,6%).